

соціокультурних та антропологічних ризиків застосування інших сучасних супертехнологій.

Отже, людство у перспективі зіткнеться з неминучістю переосмислення фундаментальних цінностей, якісного перегляду таких базових понять, як життя, розум, людина, природа, існування тощо. Технологічні можливості, які розгортаються у ході NBIC-конвергенції, можуть спровокувати серйозні світоглядні, культурні і соціальні потрясіння. Н. Моїсєєв зазначає, що для того, щоб забезпечити своє майбутнє, людству належить здійснити глибоку зміну моральних принципів, яка може бути прирівняна до тієї зміни, що відбулася на початку становлення суспільства, коли норми поведінки «в ордах неолітиків» змінилися людською мораллю. Людству необхідно виробити вміння чинити супротив не тільки минулому, але й майбутньому. Тому ХХІ століття має стати епохою торжества людського інтелекту і реального гуманізму.

**Вікторія Валеріївна Островерхова** – студентка II курсу Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ  
Науковий керівник: **Тетяна Григорівна Геращенко** – доцент кафедри гуманітарних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат філософських наук, доцент

## **ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНІ**

В українському законодавстві поняття гендерної рівності, гендерної політики визначені досить давно. У 2005 році був прийнятий закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», у якому і було дано поняття, що таке гендерна рівність. Це рівний правовий статус та рівні можливості його досягнення для жінок і чоловіків. Тобто це не говорить про те, що гендерна політика – це політика творення із жінок і чоловіків однакових безстатевих осіб. А це політика, яка спрямована на забезпечення рівного правового статусу, рівних можливостей, які є у представників і представниць різних статей у суспільстві. Можливо це трохи складно, але у цій сфері простих визначень немає.

Одне з них дає Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами. Вона визначає поняття «гендер» як соціальні ролі, які закріплені у суспільстві за жінками та чоловіками. Тобто коли ми говоримо про біологічні особливості жінок і чоловіків, то вони різні. Ми маємо різні організми, різний вигляд. Ці особливості не належать до поняття «гендер». Це біологічні особливості, які належать до поняття статі. Але якщо говорити про соціальні ролі, які жінки і чоловіки

можуть відігравати у суспільстві, або які суспільство вважає більш притаманними для жінок і чоловіків, то це уже називають поняттям «гендер». Соціальна роль, безумовно пов'язана з певними біологічними особливостями, але дуже-дуже умовно (1).

Наприклад, кажуть, що виховання дітей – це суто жіноча справа. Але ж у дитини є і мама, і тато. Тому виховання дітей – це чоловіча справа. Крім того, є звичка казати, що тільки чоловіки – захисники Вітчизни. Здебільшого це правда, але так сталося не тому, що жінки не хотіли захищати Батьківщину – їх туди не дуже і пускали. Досі в Збройних силах України не всі посади відкриті для жінок. У час коли в Україні йде війна, ми бачимо, яку важливу роль відіграють жінки не лише як волонтери або медики, але і як снайпери, розвідниці тощо. Але іноді їх не можуть офіційно взяти на ту посаду, яку вони, фактично, обіймають, бо відповідно до документів це заборонено. Оце і є гендерною проблемою.

Дискримінація за ознакою статі – дії чи бездіяльність, що виражають будь-яке розрізнення, виняток або привілеї за ознакою статі, якщо вони спрямовані на обмеження або унеможливають визнання, користування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для жінок і чоловіків. Проблема порушення прав жінок є глобальною: 2/3 всієї роботи у світі виконують жінки, за це вони отримують лише 5% світових прибутків. Жінки в середньому отримують на 30-40% нижчу платню, ніж чоловіки. З 1,3 мільярда найбідніших людей світу абсолютна більшість – жінки, 75% із 960 мільйонів неписьменних людей у світі-жінки. Жінки володіють лише 1% всієї власності світу.

Органи виконавчої влади та місцевого самоврядування в межах своєї компетенції забезпечують надання жінкам і чоловікам рівних прав та можливостей; здійснюють виконання загальнодержавних та регіональних програм з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; створюють умови для поєднання жінками і чоловіками професійних і сімейних обов'язків; забезпечують доступні соціально-побутові послуги, включаючи догляд за малолітніми дітьми, організацію дошкільного виховання та забезпечення дитячого дозвілля; проводять просвітницьку діяльність з питань гендерної рівності; співпрацюють з об'єднаннями громадян щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Відповідно до статті 22 Закону України «Про забезпечення рівних прав та обов'язків жінок і чоловіків» особа, яка вважає, що стосовно неї застосовано дискримінацію за ознакою статі, має право звернутися зі скаргою до державних органів, місцевого самоврядування та їх посадових осіб, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, до суду а також до Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок у разі, якщо вичерпані внутрішні засоби правового захисту (2).

Незважаючи на наявність профільних законів України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», «Про попередження насильства в сім'ї» тощо), їх норми залишаються переважно декларативними через наступні причини: а) низька обізнаність жінок (особливо в сільській місцевості) із міжнародними стандартами у сфері захисту від гендерної дискримінації. Жінка часто не розуміє, що її права було порушено, особливо якщо йдеться про випадки дискримінації. За майже 10 років дії ЗУ «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» лише в 145 судових актах міститься посилання на цей закон, при цьому в переважній більшості справи ініційовано державними контролюючими органами (здебільшого – у випадках реагування на факти вказівки статі працівника в оголошеннях про наявність вакансії), а не самими жертвами дискримінації; б) невміння представників юридичної професії, у тому числі суддів, ідентифікувати ті випадки, коли порушення прав та законних інтересів жінки стає наслідком дії дискримінаційних положень законодавства або гендерно нейтральних законодавчих актів, які на практиці призводять до дискримінаційних наслідків; с) сприйняття текстів міжнародних документів як абстрактних конструкцій, які не пропонують конкретних моделей вирішення реальних життєвих ситуацій.

Національна гвардія України у травні 2018 року наказом міністра внутрішніх справ зробила доступними для жінок усі посади цього відомства. Збройні сили України відкрили більшість посад для жінок, але ще потрібно пройти певний шлях для розвитку інфраструктури і навіть зміни ментальності, щоб відкрити офіцерські посади.

Ми дуже хочемо жити в цивілізованому демократичному, модернізованому суспільстві. Але не треба забувати, що модернізація суспільних відносин – те, до чого прагне у тому числі і наша країна – передбачає надання більше можливостей для різних категорій людей, для різних соціальних груп, більше можливостей для кожного. Суспільний розвиток саме до цього і йде. Принцип «більше можливостей для кожного» може бути досягнений у тому числі завдяки врахуванню гендерних особливостей, а також завдяки тому, що держава спрямовує свої зусилля на формування політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

11 квітня 2018 року Кабінет Міністрів України затвердив Державну соціальну програму забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків до 2021 року. Проект спрямований на вирішення тих основних проблем, де держава та суспільство вбачають найбільші прояви нерівності.

Отже, держава має позбутися декларативності у забезпеченні рівних прав чоловіків і жінок та виконувати основні нормативні акти

міжнародного права, які ратифіковані Україною у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та національні нормативно-правові акти.

#### Література

1. Рівні права та можливості для жінок і чоловіків [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://yuzhny.gov.ua/actual/49097>
2. Про забезпечення рівних прав та обов'язків жінок і чоловіків [Електронний ресурс]: закон України від 8 вересня 2005 року № 2866-IV. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/annot/2866-15>